

Lunds universitet

STVA22

Statsvetenskapliga institutionen

VT22

Miljöpartiets förlustsaga: Vad kan förklara MP:s tillbakagång i opinionsstöd?

En kvalitativ fallstudie av Miljöpartiets stagnerande utveckling med
fokus på 2014-2018

LUNDS
UNIVERSITET

Handledare: Maiken Røed

Författare: Louise Bergman och Rebecka Wallberg

Nivå: B-uppsats

Abstract

Denna uppsats syftar till att förklara Miljöpartiets stagnerande utveckling som skett sedan valåret 2010. För att undersöka det kommer studien att utgå från en kvalitativ fallstudie samt en kvantitativ del som behandlar åren 2014-2018 som är Miljöpartiets första fyra år i regeringsposition. Fallstudien är av teoriprovande karaktär, vilket innebär att två hypoteser kommer att presenteras som i studien fungerar som två möjliga förklaringar till Miljöpartiets sjunkande väljarstöd. Hypotes 1 handlar om att MP har backat i stöd på grund av att de suttit i regeringsposition och kopplas till teorin om cost of governing. Hypotes 2 handlar om att MP med tiden har tappat fokus och position i miljöfrågor, vilket kopplas till Meguids teori om nischpartier. Uppsatsens resultat tyder på att den ena hypotesen går att koppla till Miljöpartiets stagnerande utveckling, vilket är hypotesen som handlar om att partier tappar stöd genom att sitta i regering.

Nyckelord: Miljöpartiet, cost of governing, cost of ruling, nischparti

Antal ord: 9 954

1. Inledning	4
1.1 Bakgrund	5
2. Teori & tidigare forskning	7
2.1 Teori 1:	7
Hypotes 2:	9
2.2 Teori 2:	9
2.3 Relevanta begrepp	11
3. Metod och material	12
3.1 Val av metod	12
3.1.1 Kvalitativ metod	13
3.1.2 Kvantitativ metod	15
Chapel Hill	15
Manifesto project	16
3.2 Avgränsningar	16
4. Analys och resultat	18
4.1 Cost of governing	18
Tolkning av resultat	22
Resultat kopplat till teori	25
4.2 Nischparti	27
5. Diskussion och slutsats	30
6. Förslag på vidare forskning	32
7. Referenser	33

1. Inledning

I riksdagsvalet år 2010 slog Miljöpartiet rekord i antal röster, för att sedan slå rekord i antal medlemmar år 2014 och hamna i regeringsposition tillsammans med Socialdemokraterna. Enligt en Sifo-undersökning som genomfördes mars 2022 indikerar den svenska väljaropinionen att Miljöpartiet har ett väljarstöd på 2,9 procent, vilket således är det sämsta väljarstödet partiet någonsin haft (Sjörén, 2022). Denna stagnerande utveckling av stöd till partiet har skett trots de massiva miljödemonstrationer vi har bevittnat världen över de senaste åren och all uppståndelse kring den svenska miljöförespråkaren Greta Thunberg, vilket lockade oss till att välja detta som uppsatsämne. Detta påvisar uppsatsens utomvetenskapliga relevans, eftersom Miljöpartiet har lyckats hålla sig över fyraprocentsspärren sedan 1988 och riskerar nu 30 år senare att förlora sin plats i Riksdagen (NE, 2022). Vår studie kommer vara av teoriprovande karaktär, då vi kommer att utgå från två teorier som vi tror kan vara möjliga förklaringar till Miljöpartiets stagnerande utveckling. Vår ena hypotes handlar om att Miljöpartiet missgynnats av att sitta i regering. Därmed blir vår infallsvinkel till forskningsproblemet att undersöka om deras tid i regeringsställning kan vara en möjlig förklaring till deras minskning i väljarstöd. Vår andra hypotes handlar om att Miljöpartiet tappat fokus och position i miljöfrågor, då de inkluderat allt fler politiska ämnesfrågor i sina valmanifest 2014-2018. För att undersöka om det stämmer utgår vi från Meguids teori om nischpartier. Denna teorin antyder att när fokuset och positionen i miljöfrågor minskar, så kommer även väljarstödet att sjunka. Tidigare forskning som handlar om Miljöpartiets stagnerande utveckling är bristfällig så därmed blir vårt syfte med uppsatsen att uppfylla denna kunskapslucka. Vår infallsvinkel till forskningsproblemet, det vill säga med våra två hypoteser bidrar med studiens inomvetenskapliga relevans (Esaiasson et al. 2017:32-33). Detta leder fram till vår frågeställning som är följande:

- Vad kan förklara Miljöpartiets tillbakagång i opinionssiffror inom svensk inrikespolitik mellan 2014 till 2018?

1.1 Bakgrund

I detta kapitel kommer relevant bakgrund för Miljöpartiet att presenteras för att ge inblick i partiets historia samt under vilka omständigheter Miljöpartiet gick från rekordsiffror i valresultat till regeringsposition för att sedan tappa i väljarstöd. Miljöpartiets stagnerande väljarsiffror sedan valet 2010 kan ha många förklaringsfaktorer men vi kommer endast att utgå från två hypoteser: cost of governing och nischpartier. Det kommer att ligga större fokus på cost of governing i uppsatsen vilket gör att Miljöpartiets första mandatperiod, 2014-2018, kommer vara den mest relevanta tidsperioden att undersöka.

Miljöpartiet bildades 1981 och kom att skilja sig märkbart från alla andra existerande partier (NE, 2022). Dels drev partiet endast en politisk fråga och dels ville de inte placera sig på en vänster-höger-skala. Ett exempel på hur partiets ledarskap skiljde sig åt var de två språkrören istället för en partiledare. Dock har partiet förändrats över tid och börjar likna de övriga riksdagspartierna allt mer till sin utformning. Valåret 2010 kom att bli det år som Miljöpartiet slog rekord i antalet röster och lyckades få 7,34 procent i riksdagsvalet, vilket gjorde de till Sveriges tredje största parti. Valåret därpå 2014 backar partiet något och uppnår 6,89 procent av rösterna (NE, 2022). I riksdagsvalet 2014 fick inget av blocken majoritet vilket ledde till vissa svårigheter i bildandet av regering. Talmannen föreslog för Löfven att undersöka möjligheterna för att bilda en tvåpartiregering mellan Socialdemokraterna och Miljöpartiet vilket efter en viss tid resulterade i ett ja från Löfven och därefter ett godkännande i riksdagen. Den nya koalitionsregeringen blev en så kallad minoritetsregering då endast en minoritet av riksdagen röstade ja till den (Riksdagen, 2014). Stefan Löfven presenterade det nya regeringssamarbetet den 3 oktober 2014 (Regeringen, 2014). Miljöpartiets nya position i regeringsställning gör att de stöter på problem då de inte fullständigt lyckas driva igenom den politik som de lovat väljarna. Det beror dels på att de behöver kompromissa mycket i många av deras huvudfrågor inom den rådande koalitionsregeringen (NE, 2022).

Lagergren och Oskarsson citerar Miljöpartiets valmanifest från 2014-2018 som rubriceras "Dags för en varmare politik". Detta valmanifestet fokuserar på ökade samhällsklyftor, klimatförändringar, arbetslöshet, skolan och identitetspolitik. De beskriver att valmanifestet till sin karaktär är omfattande, då det fortsätter med att dela upp dessa ämnen under ytterligare rubriker. Med detta vill de påpeka att Miljöpartiet går mot att vara ett flernivå

parti, då deras fokus inte endast består av miljöfrågor. Detta innebär att MP inte längre får en lika entydig profil som vid grundandet (Lagergren & Oskarson 2015:197).

I samband med den varma sommaren 2018 kommer klimatfrågan i fokus i valkampanjerna för detta års riksdagsval. Detta kan man tro var fördelaktigt för Miljöpartiet, med miljön som sin principiella politiska fråga. Men det visar sig att detta inte har någon betydelse, eftersom partiet får sitt sämsta valresultat någonsin 2018 med 4,41%, med knapp marginal att klara sig över riksdagsspärren (Valmyndigheten, 2021).

2. Teori & tidigare forskning

I det här kapitlet kommer vi att gå igenom teori, tidigare forskning och relevanta begrepp som ligger till grund för uppsatsens förklaring om Miljöpartiets stagnerande utveckling. Vår främsta teori är *cost of governing* som kommer ligga till grund för att undersöka om deras period i regeringen 2014-2018 kan förklara deras stagnerande utveckling. Vår andra teori handlar om nischpartier, då vår framlagda hypotes antyder att ett nischparti förlorar på moderera sin politik, eftersom då riskerar partiet att tappa fokus och position i den frågan som gör de till ett nischparti. Detta kommer vi att förklara mer noggrant i följande kapitel.

Hypotes 1:

Förklaringen till att Miljöpartiets väljarstöd har minskat är för att de suttit i regeringsposition

2.1 Teori 1:

Cost of governing. Det är dåligt för ett parti sett till väljarstöd att sitta i regeringsposition.

En teori som kan förklara Miljöpartiets tillbakagång är teorin om att sitta i regering som är missgynnande för ett parti, även kallat '*cost of governing*' eller '*cost of ruling*'. Detta fenomen är en väletablerad teori inom statsvetenskap och studiet av människors valbeteenden. Teorin bygger på partier som går in i regeringsposition tenderar att backa i väljarstöd i det efterföljande valet (Karlsson & Gilljam, 2016: 696). Det finns en stor mängd forskning på teorin, där många olika infallsvinklar lyfts, men många landar i slutsatsen att det inte spelar någon vidare roll huruvida den sittande regeringen gjort bra ifrån sig under sin mandatperiod eller om de uppfyllt majoriteten av de vallöften de gav inför valet - det kommer alltid ha en viss negativ påverkan för ett parti att sitta i regeringsposition. Det finns en mängd förklaringar till varför detta fenomen inträffar varav många belyser teorin om *rational choice* hos väljarna och andra psykologiskt förknippade valbeteenden (ibid). Dessa teorier är däremot mer relevanta när man studerar tvåpartisystem, så som i USA, eller ett flerpartisystem bestående av två sammanhållna partigrupper som alternerar i regering och opposition (Karlsson & Gilljam, 2016:698). I Sveriges fall är teorin om *rational choice* hos väljarna alltså inte lika mycket till hjälp för att förklara *cost of governing*, eftersom det i Sverige finns många enskilda partier i ett mer komplext flerpartisystem.

Effekten av cost of ruling har visat sig skilja sig beroende på förutsättningarna i landet man tittar på. I ett tvåpartisystem, som är det rådande valsyste­met i USA där många studier inom ramen av denna teorin har gjorts, är omständigheterna annorlunda från i ett flerpartisystem i och med att “vinnaren” och “förloraren” består av ett vardera parti i ett tvåpartisystem medan det i flerpartisystem oftast består av ett antal partier på vardera sida (Van Spanje, 2011:611). Eftersom många studier av fenomenet *cost of ruling* har genomförts i USA och därmed tvåpartisystem har det inte gjorts en distinktion mellan enskilda partier varken inom eller utanför den sittande regeringen. Detta har enligt Van Spanje (2011:609) lett till att man har applicerat teorin cost of ruling på flerpartisystem, utan att ta hänsyn till de annorlunda förutsättningar. Slutsatsen riskerar därmed att bli felaktig, eftersom det då ser ut som att ‘kostnaden för att styra’ har lika stor effekt för till exempel alla de partier som ingår i en koalitionsregering. Det Van Spanje vill belysa med sin artikel är att resultatet blir annorlunda när teorin om ‘cost of ruling’ appliceras på flerpartisystem och man faktiskt tar hänsyn till de enskilda partierna som ingår i ett sådant system. Effekten av att sitta i regeringsposition tenderar alltså att ha olika påverkan på enskilda partier. När man applicerar teorin på flerpartisystem och tar hänsyn till de enskilda partierna finns det därmed en möjlighet för forskningen att lyfta fler faktorer (Karlsson & Gilljam, 2016; Van Spanje 2011).

Anthony Downs (1957) framhäver i sin studie om demokrati, att för att bli vald kommer partier och/eller dess partiledare alltid att lova, antyda eller säga att de kommer att göra mer än de förmågar. Väl sittande i regering kommer denna “bubbla av skådespel” att spräckas och de verkliga premisserna att visa sig. Detta kommer följaktligen att leda till en grupp av besvikna väljare varav en del av dessa kommer att tappa sitt stöd för det gällande partiet och/eller dess partiledare. Nannestad och Paldam (2000) undersöker ‘*the cost of ruling*’ och lyfter att den genomsnittliga sittande regeringen i en etablerad demokrati förlorar runt 2¼% av dess väljarstöd under en normallång mandatperiod. Nannestad och Paldam lyfter tre huvudsakliga teorier i syfte att förklara varför partier backar i stöd under mandatperioden. En av deras tre teorier framhäver, likt Downs (1957), det faktum att partiet och/eller dess ledare tenderar att lova för mycket inför valet för att sedan inte kunna hålla sina vallöften. Nannestad och Paldam framhäver dock att det är viktigt att ha med i åtanke att ‘cost of ruling’ är något positivt och viktigt för att hålla demokratin vid liv i ett land, eftersom detta tyder på möjligheten för oppositionspartier att öka i makt (Nannestad & Paldam, 2000).

Robert Thomson (et al. 2018) undersöker partiernas benägenhet att hålla de vallöften de givit under valkampanjer. I denna studie har man tittat på över 20 000 vallöften som gjorts under 57 olika valkampanjer i 12 länder, och huruvida dessa vallöften sedan har hållits. Det sammanfattade resultatet av denna studie går i motsatt riktning från den generella uppfattningen om att partier och dess föreståndare inte håller vad de lovar. Tvärtom visar denna studie på att många partier som kommer in i regering med stor sannolikhet kommer att uppfylla vallöften som gjorts inför valet. Något som däremot har en påverkan på detta är, som tidigare nämnt, vilken typ av regering det handlar om. Thomson (et al. 2018) belyser att koalitionsregeringar vanligtvis tar form i samband med förhandlingar mellan två eller flera presumtiva regeringspartier, vilket således påverkar uppfyllandet av vallöften för de enskilda partierna. Detta beror på att förhandlingarna mellan partierna som ingår i koalition med varandra ofta går ut på att komma fram till en överenskommelse baserat på respektive partiernas partiprogram. I vilken utsträckning varje regeringspartis politiska förslag och vilja sedan omvandlas till politik, alltså implementeras, ger en bild av hur stor relativ makt de enskilda partierna har i den rådande koalitionen (Thomson et al. 2018). Eftersom koalitionsregeringar består av fler än ett parti som ska dela på makten och därmed flera partiprogram att ta hänsyn till, kommer rimligtvis några punkter att kompromissas bort från vardera parti. Thomson (et al. 2018) lyfter med hjälp av siffror från data insamlad till dess studie att koalitionsregeringar har mycket lägre benägenhet att uppfylla sina vallöften i jämförelse med enpartiregeringar. Siffrorna framtagna i studien indikerar att en koalitionsregering är 63-64% lägre i sannolikhet att uppfylla partiernas vallöften gjorda inför mandatperioden jämfört med enpartiregeringar (med majoritet) (ibid).

Hypotes 2:

Vårt antagande är att Miljöpartiet har tappat fokus på miljöfrågor, eftersom de har börjat inkludera fler frågor än bara miljön i sina valmanifest från 2014 och 2018.

2.2 Teori 2:

Om nischpartier modererar sin politik så närmar de sig de andra mainstreampartierna tappar de därmed fokus på sin kärnfråga vilket leder till ett minskat väljarstöd för partiet.

I artikeln, *Are Niche Parties Fundamentally Different from Mainstream Parties? The Causes and the Electoral Consequences of Western European Parties' Policy Shifts, 1976–1998*

skriven av James Adams et al. presenteras tidigare forskning om nischpartier. Resultatet som forskarna kommit fram till är att nischpartier kan drabbas av lägre opinionssiffror när de modererar sina politiska ståndpunkter mot de andra mainstreampartierna. Detta innebär alltså att nischpartierna blir mindre radikala då deras fokus förflyttas på andra frågor. Det som forskarna bevisar är att endast nischpartierna förlorar väljarstöd när de modererar sina politiska ståndpunkter medan mainstreampartierna inte påverkas när de ändrar sin politik. Forskarnas slutsats är att nischpartierna kan lyckas hålla kvar vid sina väljare genom att förbli radikala för att inte riskera sjunkande opinionssiffror. Detta beror framförallt på ideologiska skäl, då kärnväljare dras till partiet av en anledning (Adams et al. 2006).

I syfte att förstå vad vi menar med ett nischparti kommer vi att använda oss av Meguids definition. I artikeln, *Survival of the fittest. Comparing entry and exit among niche and mainstream parties in advanced democracies 1945-2011*, redogör Meguid för tre betydande skillnader som utmärker ett nischparti från ett mainstreamparti. Den första skillnaden är att nischpartier inte utgår från den traditionella klassbaserade politiken, utan fokuserar istället på problem som inte har någon partikonkurrens. Den andra skillnaden handlar om att det är svårt att placera nischpartierna på en höger-vänsterskala, eftersom de ofta introducerar nya konfliktlinjer, då deras sätt att få väljare är baserat på frågor som går utanför de partipolitiska gränserna. Den sista skillnaden är att nischpartier är unika, eftersom de har ett snävare partiprogram, det vill säga färre frågor som de fokuserar på att gå till val med. Nischpartier brukar även kallas för enfrågeparti, eftersom de väljer ut en kärnfråga som de fokuserar på (Wardt et al. 2021).

I artikeln *competition between unequals: The Role of Mainstream Party strategy in Niche party Success*, skriven av Meguid 2005, benämns framförallt två exempel på nischpartier som är gröna- samt högerradikala partier. Forskarna förklarar att dessa två partier har växt fram som en reaktion på samhällsförändringar. De gröna partierna blev aktuella på 1970-talet som en konsekvens av att man började introducera miljöfrågor i samband med debatten om kärnkraftverk. De högerradikala partierna växte däremot fram som en konsekvens av ökad invandring. De kom att fokusera på värden som nationalism och patriotism för att driva fram deras budskap. Olika former av nischpartier har blivit alltmer vanliga de senaste 30 åren och de utmanar den politiska debatten framförallt i västEuropa (Meguid 2005: 347-348). Idag har mainstreampartierna både inkluderat migration och miljön i sina partiprogram. Detta har

fråntagit nischpartiernas originalitet i sina politiska kärnfrågor, vilket resulterat i att alltfler nischpartier har försvunnit från den politiska arenan (Meguid 2005:357).

2.3 Relevanta begrepp

Vårt syfte med hypotes 2 är att förklara om MP har ändrat fokus och position i miljöfrågor sedan 2010, då de 2014 och 2018 präglas av ett mer omfattande valmanifest som inkluderar fler frågor än de som bara handlar om miljön. Därav kommer vi att definiera kortfattat vad som menas med fokus och position.

Med *fokus* är syftet att se till hur Miljöpartiets fokus på miljöfrågan har förändrats över tid. Detta kommer vi att undersöka genom att titta på en period som sträcker sig från 2010-2019. Fokus innebär hur mycket utrymme som MP ger åt miljöfrågor i sitt valmanifest. Vårt antagande är att Miljöpartiet har tappat fokus på miljön, eftersom de har börjat inkludera fler frågor än bara miljön i sina valmanifest 2014 och 2018. Med *position* är syftet att se hur de positionerar sig mot de andra mainstream partierna, det vill säga hur de positionerar sig i miljöfrågor för att se om det blivit mer eller mindre radikala i miljöfrågor sedan 2010.

3. Metod och material

I detta kapitel kommer vi att presentera uppsatsens metod samt material. Forskningsfrågan som ska undersökas med två antagande förklaringar genomförs genom en kvalitativ fallstudie. För att kunna uppfylla syftet med denna studie och besvara uppsatsens frågeställning kommer uppsatsens huvudsakliga form att vara en kvalitativ fallstudie med kvantitativa inslag i analysdel 2. Fallet som kommer att undersökas är Miljöpartiet utifrån ett teoriprovande sammanhang.

Fallstudier är inte lika vanligt förekommande som andra metoder eftersom de är svårare att genomföra då den komparativa biten i studien inte blir lika självklar som i en komparativ studie. Enligt Esaiasson m.fl krävs det två analysenheter i en fallstudie, eftersom deras ståndpunkt handlar om att man ska kunna få fram ett samband mellan orsak och verkan (Esaiasson m.fl 2017:109). Därav kommer fallstudien få sin komparativa ambition genom en jämförelse över tid, då tidsperioden sträcker sig från 2010 till 2018. På så sätt är de två utvalda analysenheterna presenterade i tid, det vill säga perioden innan de satt i regering samt perioden under regeringen. Eftersom det inte har varit ett val efter mandatperioden 2014-2018, kommer därav inget fokus ligga på perioden efter. Esaiasson hävdar att skillnaden mellan fallstudier och komparativa studier egentligen inte är så stor, eftersom de båda metoderna innehåller två analysenheter. Skillnaden handlar istället om att det är kontexten som skiljer sig åt, då det ofta finns två kontexter i en komparativ analys medan bara en kontext i en traditionell fallstudie (Esaiasson et al. 2017:109).

3.1 Val av metod

Uppsatsen kommer inte enbart bestå av en kvalitativ forskningsmetod, utan vi kommer även att komplettera analysdelen med en kvantitativ metod. När vi utgår från den första hypotesen som handlar om cost of governing kommer vi tillämpa den kvalitativa metoden. Vi kommer att jämföra valresultat från 2010, 2014 och 2018, för att sedan undersöka MPs valmanifest från 2014 och jämföra med det reella riksdagsarbetet. Vi kommer även att ta stöd av Naturskyddsföreningens granskningsunderlag för en enkätundersökning gjord 2014 gällande vad riksdagspartierna vill få igenom under kommande mandatperiod. Detta är med syftet att undersöka hur MP lyckas driva igenom sin politik under tiden i regeringsposition.

Det kvantitativa momentet används till uppsatsens andra hypotes. Anledningen till att vi anser att det passar bättre att göra en kvantitativ analys av hypotes 2 handlar först och främst om att denna metoden bidrar till en ökad validitet i svaret, då datan som används är framtagen av experter. Den andra anledningen handlar främst om att studien hade blivit för omfattande för en B-uppsats. Om vi istället hade genomfört en kvalitativ analys av den andra hypotesen hade vi inte haft utrymme till att göra en fullskalig innehållsanalys av de tre valmanifesten från 2010, 2014 och 2018, vilket hade kunnat bidra med låg reliabilitet (Esaïsson et al. 2017). Detta kommer att innebära att analysdelen gällande hypotes 1, cost of governing, kommer att ta upp större utrymme i analysdelen.

3.1.1 Kvalitativ metod

Uppsatsen kommer att fokusera på Miljöpartiets valmanifest år 2014 för att sedan jämföras med det reella riksdagsarbetet under mandatperioden 2014-2018. Syftet med detta är för att kunna studera teorin 'cost of governing' i och med att en betydande del av teorin handlar om att partier ofta har en negativ utveckling av väljarsiffror efter mandatperiod i regeringsposition då de tenderar att inför val lova mer än de sedan kan hålla. För att ha tid att söka i det utvalda materialet kommer vi att avgränsa oss till miljöfrågor, eftersom att det är partiets huvudfråga. Miljöpartiet ingick efter valet 2014 i koalitionsregering med Socialdemokraterna, därför blir valen 2010 och 2014 valår där partiet inte ännu suttit i regering och 2018 ett valår där partiet varit i regeringsposition i fyra år. På så sätt kommer vi att kunna jämföra valresultat där partiet suttit och inte suttit i regering. För att vidare pröva teorin om 'cost of governing' kommer vi att undersöka vad Miljöpartiet hade för vallöften 2014 för att sedan jämföra med det genomförda riksdagsarbetet under mandatperioden 2014-2018, alltså de första fyra i koalitionsregeringen med Socialdemokraterna. På så sätt kommer vi att kunna se vilka implementeringar som har gjorts av MPs vallöften som vi kommer att belysa. Detta görs i samband med Miljöpartiets regeringsperiod i syfte att undersöka om Miljöpartiet fått genomslag för sin politik.

Hypotesen om cost of governing kommer alltså att ligga till grund för den första delen av analysen och även vara den hypotes som vi går djupast in på i uppsatsen. Vi kommer utöver valmanifest och valresultat att söka information på Sveriges riksdags samt regeringens

hemsida för att se om Miljöpartiet fått genomslag för den politik som utlovades inför valet 2014. Vi kommer även att använda Naturskyddsföreningens granskningsunderlag för deras rapport *Ny fart i miljöpolitiken* (2018), som är en utvärdering av riksdagspartiernas miljöinsatser mellan åren 2014-2018. Rapporten baseras på en enkätundersökning som Naturskyddsföreningen genomförde inför valet 2014, där de ställde 18 förslag som varje riksdagsparti svarade antingen ja eller nej på om de ställde sig bakom varje enskilt förslag. Förslagen i fråga var implementeringar som Naturskyddsföreningen ville skulle införas i riksdagen. Vi kommer i denna uppsats till viss del att betrakta Miljöpartiets besvarande av denna enkätundersökning som vallöften i och med att den genomfördes i syfte att undersöka vad partierna/partiet ville inför valet 2014.

Naturskyddsföreningen är en andrahandskälla i och med att det är Naturskyddsföreningen som har granskat rådatan för att utvärdera Miljöpartiets och Socialdemokraternas arbete under mandatperioden och jämfört det med det som partierna gav för svar i enkäten. Enkätundersökningen bestod av 18 utvalda frågor, och omfattar därmed inte hela miljöpolitiken. Granskningsunderlaget för rapporten är publicerad som en bilaga och består med politiska förslag, diskussioner och beslut som är kopplade till varje enkätfråga. Vi använder oss av Naturskyddsföreningens rapport och granskningsunderlag med syftet att ha som grund i vad Miljöpartiet har drivit igenom (och inte drivit igenom) under sin tid i regering tillsammans med Socialdemokraterna. Med hjälp av Naturskyddsföreningens granskningsunderlag kommer vi att söka vidare på förstahandskällor så som Riksdagen och Regeringens hemsidor. Denna materialinsamling syftar således att kunna kopplas till teorin *cost of governing* samt vara behjälplig i besvarandet av vår frågeställning. Något som är viktigt att ta hänsyn i Naturskyddsföreningen som källa är att det är en ideell förening som drivs av en egen politisk agenda, vilket kan påverka trovärdigheten av källan. I detta fall används Naturskyddsföreningens sammanställning av rådata, där allt stöds av källhänvisningar genom bland annat citat ur propositioner, motioner, utskottsbetänkande, kammarprotokoll och skrivelser vilket gör att vi väljer att använda källan. För att undvika vinklat material kommer rapporten endast användas som en del av sammanställning av materialet samt som bas för att söka oss vidare till andra källor.

3.1.2 Kvantitativ metod

I den andra delen av analysen utgår vi från hypotes 2, det vill säga om MP tappar sin position och sitt fokus på miljöfrågor. Detta undersöker vi kvantitativt genom att utgå från data som sträcker sig från 2010-2019 i syfte att få en större överblick hur fokuset och positionen har ändrats under de tre senaste valåren. Anledningen till att vi kommer samla data som sträcker sig till 2019 beror på att den ena källan har insamlad data från år 2019 och inte 2018.

Materialet kommer att bestå av Chapel Hill och Manifesto project. Därför kommer en följande kort beskrivning om vad deras undersökningar mäter samt hur de går till väga. De variablerna som mäts om miljöfrågor i analysen är ganska lika varandra men ger ändå en bra indikation på hur MP förhåller sig till miljöfrågor.

Chapel Hill

Chapel Hill som även benämns CHES data är en expertundersökning som gör mätningar för nationella partier i alla världens länder och sträcker sig från 1999-2019. Det som undersöks är hur nationella partier förhåller sig till olika mått som exempelvis kan handla om europeisk integration och ideologi. I vår studie kommer vi att använda oss av CHES-Europe som ger mätningar på hur de nationella partierna i EU-länderna positionerar sig i olika frågor och områden. För att göra detta utgår CHES data från höger-vänster skalan samt GAL-TAN. Dessa mätningar har genomförts i sex olika vågor: 1999, 2002, 2006, 2010, 2014 och 2019 (Bakker et al. 2020). De materialet som vi kommer att fokusera på är deras mätningar om miljöpolitik, då vi kommer att titta på två variabler som undersöker detta. När vi undersöker hur MP har positionerat sig i Miljöfrågan kommer vi att utgå från variabeln position towards environmental sustainability och för att mäta MP:s fokus i miljöfrågor används variabeln Importance/salience of environmental sustainability (Chapel Hill u.å).

En svaghet vi kan påpeka med att använda oss av Chapel Hill data är att de inte genomfört undersökning från 2018, vilket är slutet av den period som vi valt att utgå från i uppsatsen. Detta innebär att vi istället kommer att utgå från data 2019 när vi analyserar dessa två variablerna. Därför blir våra utvalda år 2010, 2014 och 2019. En ytterligare svaghet är att det saknas data från variabeln "Importance/salience of environmental sustainability" från 2014 (Chapel Hill u.å). Detta är något vi tar med oss i beräkningarna av resultatet som diskuteras ytterligare i kapitlet diskussion slutsats.

Manifesto project

Manifesto project genomför undersökningar genom att koda partiprogram som ofta utgår från partier som varit i regeringskoalitioner. De forskar om partiernas politiska ståndpunkter genom att genomföra innehållsanalyser av partiernas valmanifest. De har inkluderat över 50 länder i sin undersökning samt utgått från över 1000 valmanifest från 1945 fram till idag. Vårt syfte med att använda materialet från Manifesto Project är för att analysera MP:s fokus på miljö i sina valmanifest från 2010- 2018. Variabeln som är relevant för oss är per501, eftersom den handlar om grön politik i allmänhet. Den inkluderar hur partier ställer sig till miljöfrågor men även i vilken mån som de inkluderar politik som är fördelaktig för miljön. De fyra parametrarna som mäts i variabeln per501 är allmänt bevarande av naturresurser, bevarande av landsbygd (skogar), skydd av nationalparker, djurens rättigheter. Variabeln per501 anger procentandelen av de meningar som handlar om environmental protection som inkluderas i MP:s valmanifest och partiprogram. När vi använder Manifesto Project kommer årtalen 2010, 2014 och 2018 vara de åren som vi hämtar data ifrån (Manifesto project 2021).

3.2 Avgränsningar

Nedan kommer denna studiens avgränsningar samt begränsningar att redovisas.

Den aktör vi har valt att studera i studiens fall är Miljöpartiet, även förkortat MP. Detta val av fall har gjorts på grund av att de senaste opinionsundersökningarna tyder på att Miljöpartiet just nu ligger under riksdagsspärren (4%) vilket, om man väljer att tro på resultaten av opinionsundersökningarna, innebär att partiet hade åkt ut ur Riksdagen om det var val idag. Den källa vi använde för att undersöka det aktuella svenska opinionsläget är hemsidan val.digital (Val Digital, 2022), som är en hemsida som visar snittet av de senaste undersökningarna gjorda av flertalet opinionsundersökande företag. I och med att opinionsundersökningar inte går att lita på helt och hållet kommer vi dock inte att använda dessa opinionssiffror vidare i vår studie för att undvika att försvaga studiens reliabilitet. Däremot är den informationen av viss relevans då den förklarar valet av studiens problemformulering.

Denna studie kommer att genomföras inom ramen av åren 2010 och 2018. I och med att en av de valda huvudteorierna handlar om *cost of governing*, alltså vad/att det kostar för ett parti att

sitta i regering, kommer det huvudsakliga fokuset ligga på 2014-2018 i undersökningen. År 2010 kommer att lyftas till viss del i uppsatsen i och med att det är ett valår innan Miljöpartiet sattes i regering. Det är även ett år då Miljöpartiet slog rekord i antal röster i ett riksdagsval. År 2014 kommer att undersökas vad det gäller vallöften, valmanifest och valresultat. Även detta år väljs att inkluderas i studien dels på grund av att det är ett valår och dels på grund av att Miljöpartiet detta år gick in i regeringsposition tillsammans med Socialdemokraterna. Den följande mandatperioden 2014-2018 kommer att inkluderas i studien för att kunna tillämpa metoden *cost of governing* och undersöka om bakåtgången av partiets väljarstöd kan ha något att göra med att partiet suttit i regeringsposition. År 2018 kommer likt år 2010 främst att undersökas vad det gäller valresultat i och med att det är ett valår efter att partiet suttit sin första mandatperiod i regeringsposition, vilket innebär att det blir relevant att applicera det årets valresultat i undersökningen av teorin *cost of government*.

I undersökandet av mandatperioden 2014-2018 vad det gäller Miljöpartiets genomförda arbete av de vallöften som partiet gick i val med 2014 kommer en avgränsning att göras i antal vallöften. Med stöd av Naturskyddsföreningens enkätundersökning som genomfördes inför valet 2014 i kombination med Miljöpartiets valmanifest 2014 kommer ett urval på 5 st vallöften att göras. Inför ett val går partier och dess partiledare, i Miljöpartiets fall språkrör, ut med en stor mängd vallöften. Den mängden är alldeles för stor för de ramar som finns för denna B-uppsats vilket är anledningen till att urvalet på 5 st vallöften kommer att göras. Detta kommer således att påverka uppsatsens reliabilitet eftersom urvalet av vallöften kan påverka resultatet på ett felaktigt sätt. Anledningen till detta är att endast 5 st vallöften inte ger en fullständig bild av Miljöpartiets fyraåriga arbete i regeringsposition och begränsar därmed möjligheten att generalisera resultatet.

Studiens forskningsfråga är en relativt vittgående formulering som därmed kan besvaras på med en mängd olika förklaringar och teorier. Därför vill vi härmed flagga för att denna studie kommer att bidra med begränsade resultat och slutsatser kopplat till problemet. I och med att detta är en uppsats av en lägre nivå är vi författare begränsade när det gäller tid, pengar och material vilket därmed även begränsar den aktuella undersökningen. Vi vill med detta vara transparenta med att detta kommer att påverka generaliserbarheten i resultatet, då denna studie endast kommer kunna bidra med en beskärddel av svaret på studiens aktuella frågeställning.

4. Analys och resultat

I det här kapitlet kommer analysdel 1 till en början presenteras. Syftet med analysdel 1 är att undersöka om hypotes 1 stämmer och pröva teorin om cost of governing. Strukturen på resultatdelen kommer att se ut så att fem olika vallöften samt det relevanta genomförda riksdagsarbetet kommer att listas med siffrorna 1-5. Sifferföljden är inte av vidare betydelse och är helt utan inbördes ordning utan syftar till att som läsare kunna gå tillbaka till de listade vallöfterna när de senare kommer att tolkas. Att vallöfterna listas med hjälp av siffror underlättar även en eventuell referering till uppsatsen. I ett nytt avsnitt av analysdel 1 kommer vallöfte och genomfört arbete att tolkas och förklaras. En sammanfattande analys av resultatet med bakgrund i teorin om cost of governing kommer att avrunda analysdel 1.

Den andra analysdelen som genomförs kvantitativt kommer att testa hypotes 2 med hjälp av den insamlade datan från Manifesto Project och Chapel Hill.

4.1 Cost of governing

Nedan kommer resultat och analys kopplat till teorin *cost of governing* att presenteras.

Hypotes 1: Förklaringen till att Miljöpartiets väljarstöd har minskat är för att de suttit i regeringsposition

Enligt Valmyndighetens sammanfattning av valresultatet till riksdagen 2010 fick Miljöpartiet 7,34% av rösterna. Det nästkommande valet, år 2014, fick Socialdemokraterna 31,01% och Miljöpartiet 6,89% av rösterna (Valmyndigheten, 2019). Efter detta valår går Miljöpartiet och Socialdemokraterna in i en koalitionsregering tillsammans. Valet efter detta, år 2018, fick Socialdemokraterna 28,26% och Miljöpartiet 4,41%. Partierna har då suttit i regerande position i fyra år.

Nedan presenteras resultatet av vår undersökning gällande hur Miljöpartiet som ett av de regerande riksdagspartierna har agerat i praktiken, alltså genomfört, med bakgrund av frågor som partiet gick i val med under mandatperioden 2014-2018, vallöften.

1.

Vallöfte: I Miljöpartiets valmanifest 2014 går det att läsa att partiet i en ny regering vill införa ett klimatpolitiskt ramverk. Detta ramverk vill Miljöpartiet ska säkerställa att Sverige minskar utsläppen (Miljöpartiet, 2014).

Genomfört: År 2016 presenterar den sittande regeringen en proposition om att ett klimatpolitiskt ramverk ska inrättas för Sverige. Propositionen innehåller bland annat mål om minskade utsläpp. Ett mål är att senast 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser. Ett annat mål är att utsläppen ska vara minst 85 procent lägre än utsläppen år 1990. Det står även att delar av det klimatpolitiska ramverket kommer att lagregleras med en klimatlag, som ska införas och träda i kraft den 1 januari 2018 (Prop. 2016/17:146). Uppdraget tilldelades Miljömålsberedningen och delades upp i två delar varav den första delen av uppdraget *Ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige* redovisades i mars 2016 (Regeringen, 2016:47).

2.

Vallöfte: I Miljöpartiets valmanifest år 2014 skriver partiet att de i en ny regering vill "...påbörja arbetet för att 100 procent av all elproduktion och uppvärmning i Sverige ska komma från förnybara energikällor senast år 2030. Under mandatperioden ska användningen av fossila bränslen kraftigt minska, flera gamla kärnkraftsreaktorer stängas, energianvändningen effektiviseras och förnybara energikällor byggas ut" (Miljöpartiet, 2014). Naturskyddsföreningens enkät som skickades ut till riksdagspartierna inför valet 2014 innehöll en fråga med rubriken *Förnybar energi till 2030* där Naturskyddsföreningen även föreslog att det ska beslutas om att "ställa om till ett helt förnybart energisystem i Sverige 2030". Frågan tillhörande detta förslag gällde om riksdagspartierna ställde sig bakom förslaget om ett förnybart energisystem vilket Miljöpartiet svarade ja på. Socialdemokraterna svarar nej på samma enkätfråga med svaret att industrins konkurrenskraft kräver trygg och effektiv tillgång till el (Naturskyddsföreningen, 2018).

Genomfört: År 2015 kommer regeringen med ett direktiv om att en 'parlamentarisk sammansatt kommission' skulle se över Sveriges energipolitik och bedöma hur det svenska energisystemet skulle kunna utöka användningen av förnybar energi för att sedan slå fast vid en bred politisk överenskommelse. Detta direktiv resulterade i en ramöverenskommelse år 2016 mellan Miljöpartiet, Socialdemokraterna, Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna, bestående av en energiöverenskommelse med målen att Sverige senast år 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, år 2040 ha 100%

förnybar elproduktion och en planerad målsättning för energieffektivisering 2020-2030 (Naturskyddsföreningen 2018; Regeringen, 2016).

Regeringen redogör i budgetpropositionen för år 2015 för regeringens vilja att skapa ett energisystem som med tiden ska vara 100% baserad på förnybar energi. Samma ambition redogörs av regeringen i budgetpropositionen för året därpå. Regeringens redogörelse gällande förnybar energi innehåller inget förslag på när denna hundra procentiga omställning ska vara fullbordad. Regeringen redogör för detta igen år 2017 och framhäver den nya ramöverenskommelsen/energiöverenskommelsen och understryker målsättningen om 100% förnybar energi i elproduktionen år 2040 (Naturskyddsföreningen, 2018).

Under mandatperioden avvecklas två av Oskarshamns kärnkraftverks reaktorer och stängs ned permanent år 2016 respektive 2017. Kärnkraftverket Ringhals beslutar sig år 2015 om att avställa två kärnkraftsreaktorer. Detta är på beslut av ägarna av kärnkraftverken (Strålsäkerhetsmyndigheten, 2020).

3.

Vallöfte: I Miljöpartiets valmanifest 2014 handlar en punkt i en lista av vad partiet vill göra i ny regering om att “göra det enklare att resa klimatsmart” (Miljöpartiet, 2014). Målet som presenteras innehåller bland annat vallöften om att det svenska järnvägsnätet ska förbättras och byggas ut. Det ska börja byggas banor för höghastighetståg. Naturskyddsföreningens enkät till riksdagspartierna inför valet 2014 tyder på samma vilja hos Miljöpartiet, där partiets svar på frågan/förslagsformuleringen gällande *Ökade nyinvesteringar i järnvägen* är ja. Miljöpartiet refererar till partiets egna infrastrukturplan där en satsning om 18 miljarder kronor per år är lagd på investeringar i järnvägarna. Majoriteten av riksdagspartierna svarade nej på enkätfrågan gällande nyinvesteringar i järnvägen, varav Socialdemokraterna var ett av dem (Naturskyddsföreningen, 2018).

Genomfört: I regeringens budgetproposition för 2015 framkommer att investeringsplanen för utgiftsområde 22, kommunikationer, det kommande året står en budget på 9,812 miljarder kronor för järnvägen beräknat. I investeringsplanen för kommunikationer i budgetpropositionen för år 2016 innefattar en budget på 9,037 miljarder kronor för järnvägen. År 2017 är budgeten 8,383 miljarder och för år 2018 10,3 miljarder kronor för järnvägsinvesteringar i landet. År 2015 vill regeringen utöver det som framkommer i budgetpropositionen satsa ytterligare 5 miljarder kronor fram till 2018 på järnvägssatsningar. År 2016 vill regeringen utöver budgetpropositionen satsa ytterligare 1,24 miljarder kronor fram till 2018 på järnvägssatsningar samt 400 miljoner kronor mellan 2016-2018 på

landsbygdens järnvägar. 2017 vill regeringspartierna satsa 200 miljoner kronor, utöver tidigare års satsningar, på järnvägssatsningar.

4.

Vallöfte: I Miljöpartiets valmanifest 2014 är lyder en av punkterna på vad partiet vill göra i en ny regering: “se till att god ekologisk mat köps in till skolor och äldreboenden” (Miljöpartiet, 2014). Inom samma punkt framhävs en strävan efter minst 50% ekologisk mat i de offentliga köken, senast 2020.

Genomfört: År 2017 fattade regeringen beslut om att ge Jordbruksverket i uppdrag att inrätta en samordningsfunktion för ekologiska livsmedel i syfte att stödja utvecklingen mot mer ekologisk produktion. Regeringen avsatte 12 miljoner kronor till denna satsning som skulle sträcka sig från 2017 till 2019. Jordbruksverkets uppdrag var att arbeta för att nå regeringens mål som bland annat var att 60% av den offentliga livsmedelskonsumtionen ska utgöras av certifierade ekologiska produkter senast år 2030 (Regeringen, 2017). Enligt EkoMatCentrums (2021) senaste marknadsrapport, *Ekologiskt i offentlig sektor*, gjord för året 2020 summerades den ekologiska inköpsandelen av de totala livsmedelsinköpen i offentlig sektor till 38%. Året innan det, 2019, var andelen 39%.

5.

Vallöfte: I Naturskyddsföreningens (2018) enkät som skickades ut till riksdagspartierna inför valet 2014 handlade en av frågorna om partierna ställde sig bakom Naturskyddsföreningens förslag på att höja koldioxidskatten med minst 70 öre per liter för att minska utsläppen. Miljöpartiet svarade att de ställde sig bakom detta förslag och var därmed det enda partiet i riksdagen att svara ja till att koldioxidskatten bör höjas. En ökning av koldioxidskatten är inte något som nämns i Miljöpartiets valmanifest för 2014, däremot står det att partiet vill inrätta “en avgift på de bilar som är sämst för miljön” samt att de vill “minska de svenska klimatutsläppen” (Miljöpartiet, 2014).

Genomfört: Den 18 december 2014 gav regeringen Miljömålsberedningen i uppdrag att ta fram ett klimatpolitiskt ramverk som skulle fungera som en strategiplan för en långsiktig klimatpolitik i Sverige. Den andra delen av uppdraget *Ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige* presenterades i mars 2016 i form av ett delbetänkande av Miljömålsberedningen: *En klimat- och luftvårdsstrategi för Sverige* (2016). I detta delbetänkande tas prissättningen av utsläpp av växthusgaser upp. Det går inte att i detta dokument finna en specifik sifferanvisning av skattehöjning av koldioxidskatten, men det framhävs att “koldioxidskatten bör utvecklas så

att den bidrar till den önskade utsläppsminskningen...” och att koldioxidskatt är en av de främsta styrmedel för att uppnå ett minskat utsläpp (Miljömålsberedningen, 2016). I budgetpropositionen som lades fram av regeringen för år 2016 görs förslag på en ökning av energiskatten med 48 öre på bensin och 53 öre på diesel (prop. 2015/16:1).

Naturskyddsföreningen (2018:1) sammanfattar regeringsarbetet kopplat till koldioxidskatten genom att belysa att regeringen med stöd av Vänsterpartiet delvis har “verkat för att säkerställa en effektiv koldioxidskatt” genom att införa årliga höjningar från 2017 av bensinskatt och dieselskatt. Bensinskatten har höjts med 18 öre per liter och dieselskatten har sänkts med 88 öre per liter, detta utöver inflation och BNP-uppräkning (ibid).

Naturskyddsföreningen (ibid) lyfter däremot att om en borträkning av reduktionsplikten på skatterna görs har bensinskatten ökat med 48 öre per liter och dieselskatten med 53 öre per liter under mandatperiod 2014-2018.

Tolkning av resultat

Sett till studerandet av valresultaten från valen 2010, 2014 och 2018 är resultatet att Miljöpartiets väljarstöd framförallt minskade mellan år 2014 och 2018, alltså under den perioden som partiet satt i regeringsposition (tillsammans med Socialdemokraterna). I jämförandet av valresultaten för regeringspartierna 2014 och 2018 visas en bakåtgång bestående av flera procentenheter av partiernas väljarsiffror, Socialdemokraterna med 2,75% och Miljöpartiet med 2,48%. Denna utveckling av procentuellt väljarstöd stämmer väl överens med Nannestad och Paldams (2000) undersökning av *the cost of ruling* där de belyser att en genomsnittlig sittande regering i en etablerad demokrati förlorar runt 2¼% av dess väljarstöd under en normallång mandatperiod. För Miljöpartiet blir den minskningen i antal röster mer påtaglig i och med det är en större andel av deras totala röster i det tidigare valet samt att spärregeln för att få mandat i Sveriges riksdag ligger på fyra procent. Miljöpartiet var alltså 0,41% från att åka ut ur riksdagen valet 2014 (Valmyndigheten 2021). En av Nannestad och Paldams (2000) teorier vad denna generella backning av väljarstöd under regeringsperiod beror på är att partier och/eller dess ledare tenderar att lova för mycket inför valet, för att sedan misslyckas med att hålla dessa vallöften. Denna teori stöds även av Anthony Downs (1957), som också framhäver att partier och/eller dess partiledare lovar, antyder och säger att de kommer att göra mer i regeringsposition än de förmågar. Detta menar Nannestad, Paldam och Downs således kommer att resultera i en bakåtgång av väljarstöd. För att testa denna teori har en undersökning gjorts för denna uppsats där ett urval av vallöften gjorda av

Miljöpartiet har granskats genom att studera hur ett antal vallöften har förvaltats under mandatperioden 2014-2018.

1.

Vallöftet listat som nr 1 i resultatdelen handlade om att Miljöpartiet gick i val med viljan att i en ny regering införa ett klimatpolitiskt ramverk. Detta vallöfte var något som år 2016 implementerades och som år 2018 började lagregleras med hjälp av den nya klimatlagen som trädde i kraft 1 januari 2018. Vallöfte nr 1 var alltså något som Miljöpartiet höll under sin mandatperiod.

2.

Vallöftet listat som nr 2 i resultatdelen gällde förnybara energikällor. Miljöpartiet uttryckte i sitt valmanifest 2014 samt i Naturskyddsföreningens enkätundersökning en vilja att påbörja arbetet mot en 100 procentig förnybar elproduktion och uppvärmning av Sverige, senast 2030. Användningen av fossila bränslen skulle kraftigt minska, flera kärnkraftsreaktorer stängas ned, förnybara energikällor byggas ut och energianvändningen effektiviseras. Socialdemokraterna ställde sig emot målet gällande 100% förnybar energi till 2030 i enkätundersökningen, vilket således är av motsatt åsikt från dess regeringspartner Miljöpartiet. Däremot kommer regeringen med direktiv år 2015 om att en kommission ska bildas och se över Sveriges energipolitik vilket i sin tur resulterar i en ramöverenskommelse mellan flera partier, även från det andra blocket, år 2016. Detta leder till en gemensam energiöverenskommelse som bland annat innehåller målet att till 2040 ha 100% förnybar elproduktion. I regeringens budgetpropositioner för år 2015 och 2016 uttrycks även en vilja att med tiden skapa ett svenskt energisystem som är 100% baserad på förnybar energi men utan något årtal konstaterat som målet ska vara uppnått. Det är först i budgetpropositionen för 2017 som regeringen understryker att målsättningen är att detta ska vara uppnått år 2040. Således kan man tolka detta vallöfte som delvis uppfyllt av Miljöpartiet. Anledningen till att detta tolkas in som delvis uppfyllt är för att Miljöpartiet gick i val med målet 100% förnybar elproduktion och uppvärmning av Sverige senast 2030 medan energiöverenskommelsen som skapades under mandatperioden 2014-2018 satte år 2040 som målsättning för detta, vilket regeringen även redogjorde för i budgetpropositionen för 2017. Å ena sidan har Socialdemokraterna ändrat sitt ställningstagande från deras svar på Naturskyddsföreningens enkätundersökning 2014 och gått över till ett ja när det handlar om 100% förnybar energi som målsättning. Å andra sidan blev målsättningen satt ett årtal tio år senare än Miljöpartiets

ursprungliga vilja. Miljöpartiet framhäver även att “flera gamla kärnkraftsreaktorer ska stängas” under den kommande mandatperioden, vilket så blir fallet. Två kärnkraftsreaktorer avvecklas och stängs ned permanent under mandatperioden samt två andra beslutas om att börja stängas ned. Däremot är detta beslut tagna av ägarna till kärnkraftsverken, vilket gör det svårt att bedöma Miljöpartiets inverkan på att det inträffade och därmed svårt att analysera om detta vallöfte uppfylldes (av partiet).

3.

Vallöftet listat som nr 3 avhandlar vallöftet om att göra det enklare att resa klimatsmart, som uttryckt i Miljöpartiets valmanifest 2014. Miljöpartiet framhäver att det svenska järnvägsnätet ska förbättras och byggas ut, vilket stöds av både Miljöpartiets valmanifest från 2014 och Naturskyddsföreningens enkät från 2014. Miljöpartiet refererar i enkätsvaret till partiets infrastrukturplan där en satsning på 18 miljarder kronor per år är lagd på järnvägarna. I undersökningen av regeringens arbete under mandatperioden 2014-2018 framkommer att budgeten för järnvägssatsningar i landet låg på 9,812 miljarder 2015, 9,037 miljarder för 2016, 8,383 miljarder för 2017 och 10,3 miljarder kronor 2018. Således uppfyller inte regeringen Miljöpartiets målsättning på en budget om 18 miljarder kronor till järnvägssatsning. Att Socialdemokraterna svarade nej på Naturskyddsföreningens enkätfråga gällande detta, och därmed inte håller med Miljöpartiets ambition, har möjligtvis påverkat att siffrorna inte nått upp till Miljöpartiets målsättning. Däremot har det skett en ökning av budgetnivån för järnvägssatsningar i landet och ytterligare satsningar har gjorts av regeringen under mandatperioden, vilket är en riktning åt vad Miljöpartiet gick i val med.

4.

Vallöftet listat som nr 4 i resultatdelen handlar om att Miljöpartiet i sitt valmanifest 2014 framhäver en målsättning på att minst 50% av maten i de offentliga köken ska vara ekologisk senast 2020. År 2017 beslutade regeringen om att inrätta en samordningsfunktion för ekologiska livsmedel i syfte att stödja utvecklingen mot en mer ekologiskt baserad produktion. För detta beslut avsatte regeringen 12 miljoner kronor. Målsättningen för denna strategiplan som kom med samordningsfunktionen blev att 60% av maten i de offentliga köken ska vara ekologisk senast år 2030. Å ena sidan blev målsättningen densamma som Miljöpartiet önskade i sitt valmanifest inför valet 2014. Å andra sidan satsades det på ekologisk mat i de offentliga köken under mandatperioden 2014-2018, vilket gick i linje med Miljöpartiets vilja. Däremot har vi tittat på siffror från EkoMatCentrums (2021) rapport där

procenten ekologisk mat i offentliga kök har undersökts vilket visar att år 2019 låg den ekologiska inköpsandelen av de totala livsmedelsköpen på 38%, 2020 på 39%. Hur man tolkar dessa siffror beror på, men i jämförelse med Miljöpartiets ursprungliga mål/vallöfte skrivet i valmanifestet 2014 var det enligt EkoMatCentrums rapport 11% lägre ekologisk mat i de offentliga köken år 2020 än Miljöpartiets strävan.

5.

Vallöftet listat som nr 5 i resultatdelen rör Miljöpartiets ställning gällande koldioxidskatt. Miljöpartiet svarade i Naturskyddsföreningens enkät inför valet 2014 att de ställde sig bakom det skrivna förslaget om en höjning av koldioxidskatten med minst 70 öre per liter. Socialdemokraterna svarade nej. Regeringen, alltså Miljöpartiet och Socialdemokraterna, arbetade delvis för att säkerställa en effektiv koldioxidskatt under den sittande regeringsperioden 2014-2018, men inte i enlighet med vad Miljöpartiet ställde sig bakom år 2014 (70 öre per liter). En skattehöjning av koldioxidskatten har under mandatperioden 2014-2018 skett och en årlig skattehöjning av bensin- och dieselskatt infördes 2017. Däremot gjordes det med en lägre summa än den summa Naturskyddsföreningen föreslog. I Miljömålsberedningens delbetänkande 2016 som presenterades i samband med det klimatpolitiska ramverket framhövdes att en höjning av koldioxidskatten var önskvärd och argumenterades genom att belysa att koldioxidskatt bidrar med samt är ett av de främsta styrmedlen för att uppnå utsläppsminskning. Miljöpartiet skrev i sitt valmanifest 2014 att de ville ta ut avgift på de mest miljödåliga bilarna samt minska de svenska klimatutsläppen. I och med att en höjning av koldioxidskatten har implementerats under Miljöpartiets regeringsperiod och att detta enligt Miljömålsberedningen innebär minskade klimatutsläpp har Miljöpartiet delvis uppfyllt sitt vallöfte.

Resultat kopplat till teori

Sammantaget så har undersökningen av Miljöpartiets miljöarbete under regeringsperioden 2014-2018 visat på att flera av de vallöften/mål/viljor Miljöpartiet uttryckte i sitt valmanifest samt i enkätundersökningen gjord av Naturskyddsföreningen inte har eller endast delvis uppfyllts. I flera av de listade vallöftena under resultatdelen hade Miljöpartiet en vilja och Socialdemokraterna en motsatt vilja i en del frågor. Detta går att koppla till Robert Thomsons (et al. 2018) text om teorin *cost of governing* där det lyfts att koalitionsregeringar har 63-64%

lägre sannolikhet att uppfylla sina valvällöften i jämförelse med enpartiregeringar. Detta för att det i koalitionsregeringar är flera partier som delar på makten och därmed fler partiprogram att ta hänsyn till och kompromissas emellan. Miljöpartiet och Socialdemokraterna ingick 2014 i en koalitionsregering. Sett till resultatet av denna uppsatsens undersökning samt Naturskyddsföreningens granskningsunderlag hade Socialdemokraterna lägre miljöambitioner än Miljöpartiet när dessa två partier ingick i regering tillsammans. I enlighet med Thomsons (et al. 2018) teori, går det att anta att Miljöpartiets handlingskraft gällande miljöpolitiken har begränsats på grund av eventuella kompromisser med dess regeringspartner. Thomson (et al) belyser också att i vilken utsträckning varje regeringspartis politiska förslag och vilja implementeras under regeringsperiod ger en bild av hur stor relativ makt de enskilda partierna har i den rådande koalitionen. Valet 2014 ingick Miljöpartiet i en koalitionsregering med Socialdemokraterna, varav Miljöpartiet fick 6 poster av totalt 24 poster i regeringen. Detta efter att valresultatet 2014 blev 31,01% av rösterna till Socialdemokraterna och 6,89% av rösterna till Miljöpartiet. Miljöpartiet var således ett relativt litet parti i den sittande regeringen vilket kan ha påverkat partiets inflytande och makt i den rådande koalitionen. Undersökningen som har genomförts i denna studie är däremot inte tillräckligt bred för att kunna påstå att vi i enlighet med Thomsons (et al) teori fått en bild av hur stor relativ makt Miljöpartiet hade i den rådande koalitionen under åren 2014-2018. Vi kan endast misstänka baserat på Miljöpartiets valsiffror samt poster i regering, att partiets makt och inflytande var mindre än Socialdemokraternas i den rådande koalitionen. Storleken på Miljöpartiet sett till valsiffror från 2014 samt regeringsposter under mandatperioden 2014-2018 kan även ha påverkat vilken "partiidentitet" partiet hade. Karlsson & Giljam (2016) och Van Spanje (2011) framhäver att enskilda partier i koalitionsregeringar besitter olika partiidentiteter, som i sin tur kan ha en påverkan på *cost of governing/ruling*, alltså i vilken utsträckning det påverkar de enskilda partierna att sitta i regeringsposition. Att Miljöpartiet varit ett relativt litet parti i koalitionsregeringen 2014-2018 kan alltså ha påverkat partiets partiidentitets samt vilken roll partiet hade i koalitionen vilket i sin tur kan vara en faktor som påverkat Miljöpartiets tillbakagång.

4.2 Nischparti

Hypotes 2: Vårt antagande är att Miljöpartiet har tappat fokus på miljöfrågor, eftersom de har börjat inkludera fler frågor än bara miljön i sina valmanifest från 2014 och 2018. Dessutom antar vi även att de blivit mindre radikala i sin miljöfråga och därmed tappat i position.

För att undersöka om det stämmer att MP har tappat fokus och position i miljöfrågor kommer vi att utgå från sammanställd data som har analyserat MP:s partiprogram och valmanifest från 2010-2019. Genom att analysera datan från dessa årtal kommer vi att kunna svara på om hypotesen stämmer. Det vill säga har MP tappat fokus och position i miljöfrågor? Den bakomliggande teorin som ligger till grund är att nischpartier modererar sin politik kommer de att medföra att de tappar position och fokus i sin radikalitet, vilket gör att deras väljarstöd sjunker.

Chapel Hill

Den första variabeln som undersöks är MP:s position när det kommer till hållbarheten inom miljö som kallas för “position towards environmental sustainability” från Chapel Hill. Skalan på y axeln mäter från 0-10 % vare sig miljön eller den ekonomiska tillväxten prioriteras. 0 innebär att stödet är starkt för miljöskydd medan 10 indikerar på en prioritet av ekonomisk tillväxt före miljötänk. På x axeln presenterar de olika svenska riksdagspartierna då MP är det partiet vi utläser data från. När vi avläser procentandelen på diagrammen kommer vi att avrunda decimalen uppåt till heltal (Chapel Hill 2010).

Resultatet som indikeras för Miljöpartiet är att de 2010 hamnar på 1,1%, 2014 på 0,4% och 2019 hamnar de på 0,6%. Denna variabeln från Chapel Hill visar att MP:s valmanifest 2014 är det året som de prioriterar miljön mest medan 2019 går de upp två procentenheter igen. Dock är endast denna skillnaden marginell. 2014 och 2018 är de närmast 0 på y-axeln, vilket innebär att MP:s position i miljöfrågor ökar. Det vill säga att deras politik inte blir mindre radikal och närmar sig de andra mainstreampartierna. Istället tyder utvecklingen på att deras radikalitet i miljöfrågor har ökat sedan 2010. Men 2014 nådde de sitt bästa resultat, då de kom närmast 0% (Chapel Hill 2010).

Den andra variabeln som vi använder från Chapel Hill är “importance/salience of environmental sustainability” som istället mäter MP:s fokus i miljöfrågor. Y axeln mäter

alltså hur viktig miljöfrågan är för partierna i procent. 0 indikerar att miljöfrågan inte alls är viktig medan 10 indikerar på att miljöfrågan är den högsta prioriteten. Resultatet som går att utläsa från diagrammet indikerar på att 2010 uppnår MP 8,8% av 10%, året 2014 saknas det data medan 2019 får partiet 9,5%. Denna variabeln som mäter vikten av att förespråka hållbar miljöpolitik visar precis som den första variabeln från Chapel Hill att fokuset även ökar på miljöfrågor. Datan från 2019 mäter att MP nästan lyckas få 10% i fokus på miljö. Dock är det svårt att säga något om den generella utvecklingen, då det saknas data från 2014 (Chapel Hill 2019).

Dessa två variabler mäter både MP:s fokus och position i miljöfrågor sedan 2010. Det som var märkbart var att MP går i en riktning som gör att deras fokus ökar på miljöfrågor, vilket innebär att de blir mer radikala i sin miljöpolitik jämfört med 2010. Vår hypotes bevisar motsatsen, då vi antog att MP tappar fokus och position i miljöfrågor när de börjar att inkludera fler frågor i sina partiprogram 2014-2018.

Manifesto project

Ytterligare material som ligger till grund för att kunna mäta MP:s fokus i förhållande till miljöfrågan, är data som vi hämtat från Manifesto project. Årtalen kommer vara 2010, 2014 och 2018 som ligger till grund för analysen. Den här datan mäter i antalet gånger/ antalet meningar som miljöfrågan nämns i MP:s partiprogram/valmanifest. Vi kommer att utgå från variabeln per501 som anger den procentandel av meningarna i partiets valmanifest som handlar om environmental protection i positiv bemärkelse (Manifesto Project 2019).

2010 uppnår MP 23,3 % av deras valmanifest som fokuserar på miljön i positiv bemärkelse. 2014 däremot är endast 14 % av valmanifestet utgörande för miljöfrågor. Det sista året 2018 ökar återigen fokuset på miljöfrågor då de uppnår 25,2 %. Detta resultatet visar på att partiet tappade fokus på miljöfrågor i sitt valmanifest 2014. Detta kan bero på som vi antyder i vår hypotes att det finns många andra frågor som de fokuserar på 2014 i sitt valmanifest (Manifesto Project 2019).

För att knyta an till Meguids teori om nischpartier visar resultatet att denna teorin inte stämmer för Miljöpartiet. Även fast MP har ändrat sin politik, det vill säga genom en utökning av deras valmanifest från 2014, i frågor som inte rör miljön, går det att konstatera att hypotesen inte stämmer överens med verkligheten. Dock visar datan från 2014 från

Manifesto project att fokuset på miljö var lägre 2014, när de räknar meningar från valmanifestet. Däremot går det inte att utläsa att det finns ett samband mellan position och fokus på miljöfrågor med ett minskat väljarstöd. Även fast MP inkluderat fler frågor i sitt valmanifest har det inte betytt att de tappat fokus på miljöfrågor samt inte heller blivit mindre radikala i miljöfrågor. Att MP tappar väljarstöd går därmed inte att förklara utifrån Meguids teori om nischpartier.

5. Diskussion och slutsats

Hypotes 1:

En av våra hypoteser var att en förklaring till Miljöpartiets tillbakagång var att det är kostsamt för ett parti att sitta i regeringsposition. Ett resultat som dök upp tidigt i arbetet med denna uppsats var att Miljöpartiet backade med fler procentenheter (2,75%) under sin tid i regeringsposition 2014-2018 jämfört med mandatperioden innan det (0,45%), 2010-2014, när partiet inte satt i regeringsposition. Sett till enbart detta resultat stämmer hypotesen baserat på teorin *cost of governing*, att det är kostsam för ett parti att sitta i regeringsposition. Hypotesen testades sedan genom en undersökning av fem vallöften från Miljöpartiet, från 2014. Dessa vallöften jämfördes sedan med vad som faktiskt genomfördes under partiets regeringsperiod 2014-2018. Resultatet visade på att Miljöpartiet gick in med högre miljöambitioner än vad som sedan uppnåddes under regeringsperioden i och med att de misslyckats med att driva igenom dess vallöften till fullo. Detta kan således ha påverkat partiets stagnerande utveckling mellan dessa år då det rimligtvis har gjort dess anhängare besvikna och lett till tappat förtroende hos dess väljare. Däremot visar resultatet att flera av partiets vallöften *delvis* har uppfyllts, vilket därmed tyder på ett visst lyckat inflytande på politiken under regeringsperiod. Det gör att vi inte kan dra slutsatsen att partiets bakåtgång helt och hållet beror på att partiet lovade för mycket inför valet 2014 jämfört med vad som sedan genomfördes. Av resultatet att tyda har Socialdemokraterna haft lägre miljöambitioner än Miljöpartiet och eftersom dessa två partier ingick i en koalitionsregering mellan åren 2014-2018 har det troligen haft en inverkan på Miljöpartiets maktinflytande och implementeringsmöjligheter under regeringsperioden. Att dela på makten gör att de enskilda partiernas viljor kompromissas vilket troligen leder till besvikna väljare. Att det är svårare för koalitionsregeringar att uppfylla de enskilda partiernas vallöften, och således påverkar partiernas väljarstödsutveckling negativt, är något som stöds av det material som samlades in till uppsatsen. Att Miljöpartiet ingick i koalitionsregering med Sveriges största parti som har en lång rad mandatperioder i bagaget kan också ha påverkat Miljöpartiets position och identitet i regeringskoalitionen, vilket kan ha försvagat partiets maktinflytande. Däremot tyder vårt resultat på att Miljöpartiet i flera vallöften delvis uppfyllt sina löften och ambitioner, ibland trots att Socialdemokraterna i Naturskyddsförenings enkätundersökning svarat nej vilket kan tolkas som att Miljöpartiet haft en positiv miljöpåverkan på

Socialdemokraterna/regeringen. Detta kan ha bromsat tillbakagången av opinionsstödet något.

Hypotes 2:

När vi testade vår hypotes både genom att analysera data från Chapel Hill och från Manifesto project från en period 2010-2019 går det att konstatera att vår hypotes inte stämmer överens med det vi antog. Vi trodde att MP:s fokus och position i miljöfrågorna skulle minska då deras valmanifest 2014 och 2018 inkluderar fler frågor som inte bara handlade om miljön. Dock visar Manifesto projects data att detta kan märkas 2014 då MP:s fokus på miljöfrågor minskade i förhållande till valåret 2010 från 23,3% till 14%. Däremot när vi tittade på fokus och position från Chapel Hills data fanns det inte belägg för att partiet lagt mindre fokus på miljö samt blivit mindre radikala i miljöfrågor.

Vi är medvetna om att hypotes 2 hade kunnat utvecklas i den mån att inkludera mer data för att få ökad validitet. Däremot har vi varit tydliga med att vi kommer att lägga mer tyngd vid hypotes 1, eftersom vi utgår från en kvalitativ analys som möjliggör ett större tolkningsutrymme, vilket vi värderar högre. Det som kan ha påverkat resultatet är att det inte fanns någon tillgänglig data från 2014 när vi tittar på "importance/salience of environmental sustainability". Detta bidrar med att vi inte kan se om det ökade eller minskade detta året. Däremot utgår vi från två variabler i Chapel Hill som både behandlar miljöfrågor. Därmed står vi inte helt och hållet utan data 2014. En ytterligare svaghet med vårt resultat handlar om att det inte fanns tillgänglig data från Chapel Hill 2018, vilket gjorde att vi tittade på år 2019 istället. Däremot anser vi att det inte gjorde någon större skillnad, eftersom även data från 2018 är inkluderad från 2019. Det går därmed inte att säga att vår hypotes stämmer, eftersom datan vi hämtade motbevisar hypotesen. Även fast vi kan se att fokuset minskade i miljöfrågor 2014 ökade det igen 2018 och 2019.

Sammanfattningsvis är endast hypotes 1 en förklaringsfaktor till att MP minskar i sitt väljarstöd.

6. Förslag på vidare forskning

Som vi tidigare nämnt i flera kapitel i uppsatsen är vår frågeställning bred till sin karaktär, då det kan finnas många olika förklaringsfaktorer till varför MP minskar i sitt väljarstöd. Vår infallsvinkel och avgränsning blir därmed att undersöka två möjliga förklaringar som vi antog kunde förklara MP:s stagnerande utveckling. Det kom att visa sig att endast hypotes 1 kunde betraktas som en förklaring till MP:s minskade väljarstöd. Att Miljöpartiet minskar i opinion är av utomvetenskaplig relevans som går att undersöka på flera olika sätt. Därmed finns också flera olika förslag på hur man kan forska vidare inom ämnet. Ett förslag är att analysera djupare inom partiet, det vill säga exempelvis undersöka hur MP når ut till medborgarna med sin politik. Det går även att pröva andra teorier om man vill fortsätta i samma bana som vi har varit inne på, det vill säga en teoriprovande studie. Ett exempel är att titta på hur skandaler har påverkat partiet. Det skulle också vara intressant att forska i vilka roller de enskilda partiernas position har varit i koalitionsregeringen gällande till exempel makt och partiidentitet, och studera om och hur det har påverkat. Vårt sista förslag på vidare forskning handlar om att lägga fokus på vallöften kontra genomförande inom fler frågor än bara miljöfrågor. Eftersom det här är en B-uppsats har vi inte resurser och utrymme för att kunna titta på hur deras fokus och position samt vallöften ser ut i andra frågor än de som handlar om miljön.

7. Referenser

Litteratur:

Adams, J, Clark, M, Ezrow, L, Glasgow, G (2006). *Are Niche Parties Fundamentally Different from Mainstream Parties? The Causes and the Electoral Consequences of Western European Parties*. Policy Shifts, 1976–1998. *American Journal of Political Science*, 50: 513-529.

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Towns, Ann E. & Wängnerud, Lena (2017). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Femte upplagan Stockholm: Wolters Kluwer

Karlsson, David. Gilljam, Mikael. (2016). *Cost-of-ruling in Local Elections: The case of Sweden*. University of Gothenburg: Lex Localis, *Journal of Local Self-Government*. Vol. 14, No. 3, pp. 695-714

Lagergren, F & Oscarsson, M. (2015). *Miljöpartiet: Med vittring på regeringsmakten*. *Statsvetenskaplig tidskrift*. vol 117 nr. 5.

Meguid, B (2005) *Competition between unequals: The role of Mainstream Party Strategy in Niche Party Success*.

Nannestad, Peter. Paldam. (2000). *The cost of ruling: A foundation stone for two theories*. Martin. University of Aarhus Department of Economics Working Paper No. 1999-9.

Thomson, Robert. Royed, Terry. Naurin, Elin. Artes, Joaquin. Costello, Rory. Enns-Jedenastik, Laurenz. Ferguson, Mark. Kostadinova, Petia. Moury, Catherine. Petry, Francois. Praprotnik, Katrin. (2018). *The Fulfillment of Parties' Election Pledges: A Comparative Study on the Impact of Power Sharing*. Monash University, University of Alabama, University of Gothenburg, Universidad Complutense de Madrid, University of Limerick, University of Vienna, Bennett College, University of Illinois at Chicago, Universidade Nova de Lisboa, Universite Laval, University of Hamburg: *American Journal of Political Science* 61(2)

Van Spanje, Joost. (2011). *Keeping the Rascals in: Anti-Political-Establishment Parties and Their Cost of Governing in Established Democracies*. European Journal of Political Research, 50: pp. 609-635.

Wardt, M, Berkhout, J, Vermeulen, F. (2020). *Survival of the fittest. Comparing entry and exit among niche and mainstream parties in advanced democracies, 1945-2011*.

Internetkällor:

Bakker et al. (2015) Measuring party positions in Europe: the Chapel Hill expert survey trend file, 1999-2010 Party Polit., 21 (1) (2015), pp. 143-152.

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0261379421001323?via%3Dihub#cebib0010> (Hämtad 2022-05-11)

CHES (2010) *Position towards environmental sustainability*. Chapel Hill Expert Survey. <https://www.chesdata.eu/ches-stats> (Hämtad 2022-05-15).

CHES (2019) *importance/salience of environmental sustainability*. Chapel Hill Expert Survey. <https://www.chesdata.eu/ches-stats> (Hämtad 2022-05-15)

EkoMatCentrum. (2021). *Ekologiskt i offentlig sektor 2020*.

<http://ekomatcentrum.se/wp-content/uploads/2021/05/Rapport-Marknadsrapport-EMC-2021-PDFny-1.pdf>

Manifesto Project (2021) *Manifesto Project dataset Codebook*.

https://manifesto-project.wzb.eu/download/data/2021a/codebooks/codebook_MPDataset_MPDS2021a.pdf (Hämtad 2022-05-11)

Miljöpartiet. (2014). *Överenskommelsen 2014*.

<https://www.mp.se/just-nu/overenskommelsen/> (Hämtad 2022-04-28)

Miljöpartiet de gröna .(2014). *Överenskommelsen 2014*.

<https://www.mp.se/just-nu/overenskommelsen/> (Hämtad 2022-05-02)

Miljöpartiet de gröna, *Valmanifest 2014* hämtad på Svensk Nationell Datatjänst. (2014).

<https://snd.gu.se/sv/vivill/party/mp/v/2014> (Hämtad 2022-05-15)

Nationalencyklopedin (2022) Miljöpartiet de gröna.

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/Miljöpartiet-de-gröna> (Hämtad 2022-05-11)

Naturskyddsföreningen. (2018:1). *Ny fart i miljöpolitiken*. Rapport.

https://cdn.naturskyddsforeningen.se/uploads/2021/05/11103347/ny_fart_i_miljopolitiken_-_partiutvardering_2014-2018_web.pdf

Naturskyddsföreningen. (2018:2). *Ny fart i miljöpolitiken*. Bilaga 2 -

Granskningsunderlag.

<https://cdn.naturskyddsforeningen.se/uploads/2021/05/11103008/granskningsunderlag.pdf>

Regeringskansliet (2015) *Regeringsförklaringen 3 oktober 2014*.

<https://www.regeringen.se/informationsmaterial/2014/10/regeringsforklaringen-3-oktober-2014/> (Hämtad 2022-05-04).

Regeringen. (2014). *Regeringsförklaringen 3 oktober 2014*.

<https://www.regeringen.se/tal/2014/10/regeringsforklaringen-den-3-oktober-2014/>
(Hämtad 2022-04-28)

Riksdagen. (2014). *Sverige har fått en ny regering*.

<https://www.riksdagen.se/sv/aktuellt/2014/okt/3/sverige-har-fatt-en-ny-regering/> (Hämtad 2022-04-28)

Regeringen. (2016). *Energiöverenskommelsen*.
<https://www.regeringen.se/49cc5b/contentassets/b88f0d28eb0e48e39eb4411de2aabe76/energioverenskommelse-20160610.pdf>

Regeringen. (2017). *Satsning på ekologiska livsmedel*.
<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2017/06/satsning-pa-ekologiska-livsmedel/> (Hämtad 2022-05-15)

Regeringen. (2016). *En klimat- och luftvårdsstrategi för Sverige*.
<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2016/06/en-klimat--och-luftvardsstrategi-for-sverige/> (Hämtad 2022-05-16)

Sveriges Riksdag (2014) *Sverige har fått en ny regering*.
<https://www.riksdagen.se/sv/aktuellt/2014/okt/3/sverige-har-fatt-en-ny-regering/> (Hämtad 2022-04-24).

Strålsäkerhetsmyndigheten. (2020). *Anläggningar under avveckling*.
<https://www.stralsakerhetsmyndigheten.se/omraden/karnkraft/avveckling-av-karntekniska-anlaggningar-i-sverige/anlaggningar-under-avveckling/> (Hämtad 2022-05-16)

Sjörén, T (2022) *SIFO väljarbarometer Mars 2022*.
<https://www.kantarsifo.se/rapporter-undersokningar/sifo-valjarbarometer-mars-2022> (Hämtad 2022-05-10)

Valmyndigheten. (2019). *Valresultat 2010*.
<https://www.val.se/valresultat/riksdag-region-och-kommun/2010/valresultat.html> (Hämtad 2022-05-03)

Valmyndigheten. (2019). *Valresultat 2014*.
<https://www.val.se/valresultat/riksdag-region-och-kommun/2014/valresultat.html> (Hämtad 2022-05-03)

Valmyndigheten. (2021). *Valresultat 2018*.

<https://www.val.se/valresultat/riksdag-region-och-kommun/2018/valresultat.html> (Hämtad 2022-05-03)

Val Digital. (2022). *Svenska opinionsläget maj 2022*. <https://val.digital/> (Hämtad 2022-05-01)

Valmyndigheten. (2019). *Valresultat 2014*.

<https://www.val.se/valresultat/riksdag-region-och-kommun/2014/valresultat.html> (Hämtad 2022-04-28)

Valmyndigheten. (2021). *Valresultat 2018*.

<https://www.val.se/valresultat/riksdag-region-och-kommun/2018/valresultat.html> (Hämtad 2022-04-28)

Valmyndigheten (2021) *Valresultat 2018*.

<https://www.val.se/valresultat/riksdag-region-och-kommun/2018/valresultat.html> (Hämtad 2022-04-22)

Valmyndigheten (2021) *Valresultat 2014*.

<https://www.val.se/valresultat/riksdag-region-och-kommun/2014/valresultat.html> (Hämtad 2022-04-22)

Riksdagstryck:

Proposition. 2016/17:146.

Proposition. 2015/16:1.

Miljömålsberedningen. (2016). *En klimat- och luftvårdsstrategi för Sverige*. Del 1. (SOU 2016:47). Miljödepartementet.

<https://www.regeringen.se/49ec6a/contentassets/01cd0e73c9b446a5937a43a347a911b1/en-klimat--och-luftvardsstrategi-for-sverige-sou-201647>